

Sak 01/22 Ny sats for tilskudd til rovdyravvisende gjerder (økning av tilskudd)

Sekretariatets innstilling til vedtak:

Satsen per meter for tilskudd til rovdyravvisende gjerde endres fra kr 100 per meter til en todelt sats med kr 120 per meter gjerde på innmark og kr 140 per meter i utmark. Det er stilt kriterier for vedtak om tilskudd. Se nederst i saken.

Tildeling av midler til rovdyravvisende gjerder reguleres av:

1. Forskrift om rovdyravvisende gjerde FOR-2012-06-22-652 med medfølgende standard (versjon 25.06.2018).
2. Forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdependende tiltak (FOR.2013-01-01-03).
3. Forvaltningsplan for store rovdyr i region 4 (revideres 2021-2022)
4. Årlige føringer fra Miljødirektoratet.
5. Rovviltneemndas årlig prioriteringer.

Bakgrunn

Beitenæringen har over lengre tid pekt på at satsen for tilskudd ikke står i forhold til kostnadene ved oppsett, vedlikehold og ettersyn av rovdyravvisende gjerder. De senere årene har vi også sett at materialkostnaden knyttet til stål og treverk har gått opp, uten at satsene for tilskudd er justert etter.

Kostnaden ved oppsett av et rovdyravvisende gjerde avhenger av flere faktorer. Type gjerde, grunnforhold, terrengets beskaffenhet, arealets utforming, antall knekkpunkter, osv., vil kunne påvirke kostnaden ved oppsett. Hvor mye egeninnsats som legges ned vil også kunne påvirke kostnaden betraktelig. Frem til 2013 ble det tatt hensyn til variasjonen ved at tilskuddet dekket en fast andel av kostnadsoverslaget. En slik ordning medførte strenge krav til søknad og gjorde saksbehandling mer krevende med vurdering av kostnadsoverslag, befaring osv. For å forenkle saksbehandling og gjøre kontroll av tilskudd mer effektivt, gis det i dag en sats pr. meter for tilskudd til oppsett av nytt rovdyravvisende gjerde.

Tidligere Fylkesmannen i Oslo og Akershus økte i 2018 det økonomiske tilskuddet til rovdyravvisende gjerde fra 60 kr pr. meter til 75 kr pr. meter. Allerede i 2019 ble satsen igjen økt fra 75 kr pr. meter til 100 kr pr. meter.

Det økonomiske tilskuddet til rovdyravvisende gjerder har de siste 3-4 årene ligget på 100 kr pr. meter hos Statsforvalteren i Oslo og Viken. Erfaringer har vist at denne tilskuddssatsen sjelden står i forhold til de reelle kostnadene ved å sette opp et slikt gjerde etter gjeldene standard. Sammen med økte materialkostnader, ser vi derfor behov for å øke satsen igjen i 2022.

I rovviltregion 4 har flere kommuner mottatt støtte fra Miljødirektoratet via støtteordningen «Tilskudd til tiltak i kommuner med ulvarevir». Siden ordningen trådte i kraft i 2017, har flere kommuner valgt å bruke deler av tilskuddspotten til rovdyravvisende gjerde. Kommunenes utregning for tilskudd til rovdyravvisende gjerder har blitt gjort forskjellig fra kommune til kommune. I 2018 brukt enkelte kommuner en sats på kr. 100 pr meter, mens andre har valgt å dekke en prosentsats eller pr. arbeidstime. I Statsbudsjettet for 2022 er det ikke satt av midler til denne støtteordningen. Kommunene blir i brev fra Miljødirektoratet datert 11.01.2022 oppfordret til å søke FKT-ordningen om tilskudd. Dette vil kunne føre til enda flere søknader om tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak.

Kostnadsoverslag fra tre utvalgte entreprenører.

Vi har som forberedelse til denne saken sendt ut en forespørsel om et kostnadsoverslag på et fiktivt rovdyravvisende gjerde. Forespørsel ble sendt til tre av de mest brukt entreprenørene som setter opp rovdyravvisende gjerder i rovviltregion 4.

Rammer for kostnadsoverslaget:

Rovdyravvisende gjerde på 1000 meter

- 700 meter innmark
- 300 meter utmark
  - Kupert og normal mengde steinboring
  - Trasserydding er ikke medregnet her

Gjerdet skal settes opp i henhold til gjeldende Standarden for rovdyravvisende elektriske gjerder av 2018, uten noe ekstra (uten netting med leppe, ekstra topptråder osv.).

Kostnadsoverslag 1	kr
Oppsettingskostnaden inklusiv fjellboring og transport til kunde	106 500
Materialkostnader eks. mva	138 624
Totalkostnad eks. mva	245 124
Kommentar fra entreprenør: <i>Det er ingen tvil om at det er et stort sprik mellom kostnadene på et slikt gjerde og hva som gis i tilskudd for å nå 70 % dekning slik det var tidligere. Dette gjerdet vi har presentert kostnadene til her, er et gjerde som krever lite vedlikehold i årene fremover. Det er selvfølgelig mulig å sette opp et gjerde billigere, men vi mener da at gjerdet varer betydelig kortere og hensikten med gjerdet blir straks sterkt redusert.</i>	

Kostnadsoverslag 2	
Oppsettingskostand inklusiv transport	120 000
Materialkostnad eks. mva.	96 359
Totalkostnad eks. mva	216 359
Kommentar fra entreprenør: <i>Priser eks mva., forbehold om prisendringer også grunnet store svingninger i marked. Her bør det legges til 10%. Det er svært sjelden at entreprenører utfører hele arbeidet, fra plan til ferdig godkjenning. Her er det altfor mange usikre faktorer som påvirker kostnadsbildet.</i>	

Kostnadsoverslag 3	
Materialkostnad eks. mva.	116 508
Oppsettingskostand eks. mva.	185 497
Totalkostnad eks. mva	302 005
Kommentar fra entreprenør:	

Sekretariatets vurdering

Økning av sats for tilskudd til rovdyravvisende gjerder

Dersom Statsforvalteren skulle dekket den totale økonomiske kostnaden ved å sette opp rovdyravvisende gjerder, ville antallet innvilgede søknader reduseres betraktelig. Prioriteringskriteriene for å få innvilget tilskudd ville blitt strammet inn, og tilskudd til rovdyravvisende gjerder ville blitt prioritert kun til de største aktørene med mest behov. Vi mener at en slik utvikling ville vært svært uheldig, særlig med tanke på at vi i de siste årene har mottatt flere søknader enn hva vi har hatt mulighet til å innvilge. Tilskudd som dekker deler av den økonomiske kostnaden, vil kunne øke søkerens eierskap og kjennskap til gjerdets funksjoner.

Ved en stor endring i sats per meter for tilskudd til rovdyravvisende gjerder nå, vil dette kunne oppfattes som svært urettferdig for gjerdeholdere som har mottatt tilskudd tidligere og for søkere som har mottatt tilskudd, men enda ikke ferdigstilt gjerdene. Vi vil ikke ha mulighet til å etterbevilge midler til tidligere søkere som nylig har mottatt tilskudd til rovdyravvisende gjerder med en utgått sats.

Kostnaden ved å sette opp et rovdyravvisende gjerde vil kunne variere ut ifra flere faktorer. I kostnadsoverslagene ovenfor er det beregnet at materiale og arbeidet med oppsett leveres og utføres av entreprenør. Egeninnsats vil derfor kunne påvirke kostnaden. I mange tilfeller har

dyreeier et gjerdebehov uavhengig av rovdyr situasjonen for å holde beitedyrene i beiteområdet. Dette må også tas i betraktning ved fastsetting av tilskuddssats.

Når tilskuddsordningen for kommuner med ulverevir nå avvikles vil det mest sannsynlig bli færre kommuner som gir tilskudd til rovdyravvisende gjerder. Dette vil kunne føre til at enda flere søknader om tilskudd til rovdyravvisende gjerder via tilskuddsordningen for forebyggende tiltak mot rovvilt skader.

Frem til nå har vi ikke hatt midler til å innvilge alle søknadene om tilskudd til rovdyravvisende gjerder. Vi har derfor vært nødt til å prioritere mellom søknadene. Ved en økning i satsen for tilskudd til rovdyravvisende gjerder vil vi kunne innvilge enda færre søknader, og vi vil bli tvunget til å prioritere enda hardere. Statsforvalteren mener likevel at det er behov for å øke satsen for rovdyravvisende gjerder. Vi ser at kostnaden knyttet til materiale og oppsett av dagens rovdyravvisende gjerder er betraktelig høyere enn tilskuddsbeløpet. Derfor vil vi anbefale at rovvilt nemnda i region 4 å øke satsen for tilskudd til rovdyravvisende gjerder.

Det er viktig at det legges til rette for en hensiktsmessig og effektiv saksbehandling av søknader om tilskudd til rovdyravvisende gjerder. Behandling av søknader, utregning av tilskudd og kontroll av tilskudd må derfor kunne gjennomføres effektivt. En tilskuddssats per meter er derfor enkelt å kunne forholde seg til. Når det opereres med en fast tilskuddssats per meter vil alltid noen komme skjevt ut, avhengig av forholdene der det skal gjerdes. Erfaringer har vist at det kan være store forskjeller i kostnaden per meter gjerde på dyrket mark, jordkanter mot skog, grøftekanter mot vei, blokkmark osv. I områder med my stein og fjell vil steinboring ofte kunne være den eneste løsningen. Steinboring tar lengre tid og er kostbart. Derfor er det viktig at søker under sin vurdering av gjerdetrasée vurderer nytten av å «gjerde akkurat der» opp mot kostnaden. Det er viktig at gjerdetrasée planlegges godt og vurderes nøye.

Siden 2013 har Statsforvalteren Oslo og Viken (tidligere Fylkesmannen Oslo og Akershus) operert med en fast sats pr. meter for tilskudd til rovdyravvisende gjerder, uavhengig av hvor gjerdet settes opp. I de senere årene har vi sett at flere velger en gjerdetrasée som går igjennom både innmark og utmark. Dette gjøres ofte for å kunne gjerde inn gode beiter med variert terreng. Vi ser derfor at det kan være behov å skille mellom gjerding på innmark og utmark. En tilskuddssats hvor vi skiller mellom gjerding på innmark og utmark vil kunne utjevne noen av de økonomiske forskjellene.

Ved å benytte en to-delt sats hvor det skilles mellom innmark og utmark er det viktig at forholdet mellom innmark og utmark er hensiktsmessig. Dersom en søker ønsker å gjerde kun i utmark, kan kostnaden bli høyere enn nytten, særlig hvis det er dårlig beiteforhold. Søknaden må inneholde kart over traseen, et kostnadsoverslag og søker må oppgi antall meter som skal gjerdes på innmark og utmark.

Statsforvalteren vil anbefale at satsen for tilskudd til rovdyravvisende gjerder endres fra kr 100 per meter til en to-delt sats hvor vi benytter kr 120 per meter gjerde på innmark og kr 140 per meter gjerde i utmark. Økningen begrunnes blant annet med økte materialkostnader, særlig med tanke på treverk og stål og forskjeller knyttet til kostnad ved å gjerde i utmark og innmark.

Sekretariatets forslag til vedtak

Satsen pr. meter for tilskudd til rovdyravvisende gjerde endres til en todelt sats med kr 120 per meter gjerde på innmark og kr 140 per meter i utmark.

Statsforvalteren kan ikke etterbevilge midler til tidligere søkere som nylig har mottatt tilskudd til rovdyravvisende gjerder med en utgått sats.

Kriterier for å motta tilskudd til rovdyravvisende gjerder	
1	Rovdyravvisende gjerder skal settes opp etter gjeldene nasjonal standard fastsatt av Miljødirektoratet.
2	Støtte til gjerde er begrenset til bruk som får produksjonstilskudd eller AK tillegg. Dette betyr at ordningen prioriteres til aktive brukere som driver næring.
3	Søknad om forebyggende midler skal skje på fastsatt skjema, som må være fullstendig utfylt. Søknaden skal ha vedlagt kart over gjerdetrasée og inneholde kostnadsoverslag.
4	Søknaden om tilskudd til rovdyravvisende gjerde må inneholde informasjon om antall meter som skal settes opp på innmark og utmark for riktig utregning av tilskudd. Dersom Statsforvalteren ikke mottar denne informasjonen, vil tilskuddet regnes ut fra laveste sats (innmark).
5	Søknaden fremmes elektronisk direkte til Statsforvalteren gjennom Miljødirektoratets søknadssenter.
6	Søker er forpliktet til å stille inngjerdet areal til disposisjon for andre bruk med småfe dersom han selv slutter med småfe innen 10 år etter at tilskudd er mottatt.

Prioritering av beitedyr og arealer	
a	Produksjonsdyr (berettiget produksjonstilskudd)- småfe før storfe og hest
b	Områder med stort skadepotensiale prioriteres høyt. Vurdering: Høy tetthet av beitedyr og/eller rovdyr gir økt risiko for skade både på innmark og utmark både innenfor og utenfor ulvesonen.
c	Kostnadseffektivitet – kr per sikret husdyr eller areal og kvalitet på beiteområde.
d	Fellestiltak prioriteres før enkelttiltak

Oppgradering av eksisterende gjerde og vedlikehold

I dag finnes flere gjerder som holder en eldre standard i rovviltregion 4. Disse gjerdene er satt opp etter utgåtte standarder og har behov for en oppgradering for å kunne tilfredsstillende gjeldende standard.

Statsforvalteren har i 2022 registrert en nedgang i antall søknader for oppsett av nye rovdyravvisende gjerder. Det kan tyde på at behovet for nye gjerder er synkende, men det vil likevel være behov for å oppgradere eldre gjerder som ikke tilfredsstillende dagens standard. Tidligere kontroller av rovdyravvisende gjerder i region 4 tilsier at det er behov for oppgradering av gamle gjerder.

Her mener imidlertid sekretariatet at det er viktig å skille mellom oppgradering og vedlikehold. Et rovdyravvisende gjerde skal ha en levetid på 10 år, og dårlig vedlikehold vil kunne redusere levetiden og den rovdyravvisende effekten på gjerde. I henhold til Standard for rovdyravvisende gjerder av 25.06.2018 forplikter dyreeier seg til å påse at anlegget følger de krav som gjelder i standarden. Når søker aksepterer tilskuddet om midler til rovdyravvisende gjerde, forplikter søker seg til å utføre vedlikehold, slik at gjerdet holder standarden fastsatt av Miljødirektoratet. Gjerdeholder har forøvrig en vedlikeholdsplikt av ethvert gjerde uavhengig av om det er rovdyravvisende eller ikke. Dette følger av Grannegjerdelova. Derfor mener sekretariatet at tilskudd til vedlikehold ikke skal gis, og tilskudd til oppgradering av eksisterende gjerder kun skal gis til eldre rovdyravvisende gjerder.

Tidligere rovviltnemnd i region 4, vedtok i 2019 at tilskudd til oppgradering, skal vurderes i hvert enkelt tilfelle. Gjerdet skal være av en viss alder, og behovet for oppgradering skal ikke skyldes dårlig vedlikehold. Gjerder som er satt opp etter utgått standard skal prioriteres.

Revidering av Standard

Standarden for rovdyravvisende gjerder, *Standard – forebyggende tiltak mot rovviltskader. Oppføring og vedlikehold av rovdyravvisende elektriske gjerder*, ble sist revidert 25. juni 2018. Denne standarden er gjeldene frem til det utarbeides en ny revidert utgave. Per dags dato er ikke satt i gang noe arbeid med revidering av gjeldene standard.

